

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pre anu 6 fl., 1/2 anu
3 fl., 1/4 anu 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 anu 18 frcs., 1/2
anu 9 frcs., 1/4 anu
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Unu siru garmond:
odată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fie care publică-
țiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blașiú.

Anulú IV.

Blașiú 29 Septembre 1894.

Numérlú 41.

Samassa.

A fostú și este viú comentată in-
terpelarea, ce a îndreptat'o arhiepiscopu-
lú Samassa de Agria ministrului de
esterne Kálnoky în comisiunea delega-
țiunii ungare referitoriú la viitoriú
conclave.

Istoria acestú arhiepiscopú e cu-
noscută. Elú la începutul arhieriei
sale a fostú oponentulú celú mai aprigú
alú acelei direcțiunii liberale, în care
curgú apele afacerilorú publice ale Un-
gariei. Lumea se dedase a-í auđi în
casa magnațilorú glasulú puternicú pro-
testatoriú cu totú prilejulú, de câte ori
eraú să se apere interesele bisericeí ca-
tolice împotriva uneltirilorú liberale cal-
vinescí și jidovescí.

Dar l'a prinsú mai apoi diavolulú am-
bițiunii superbe în lațurile sale. Murirá
doi cardinali ai coronei din Ungaria.
Lucru firescú, ca Samassa, celú mai
vechiú dintre arhiepiscopii de ritú la-
tinú din Ungaria, să fie împodobitú cu
purpurulú de cardinalú. Spre a-și ajunge
înse acéstă țintă a începutú elú a imita
acum chameleonulú. A începutú a pune
de multe ori bețe în rótele acțiunii ca-
tolicilorú, pentru ca în acestú chipú
să-și câștíge grația unú guvernú libe-
ralú și francmasonú, dela care după
părerea lui atirna înălțarea lui.

A mai urmatú apoi mórtea prima-
telú Simor, și acum Samassa începu a
se îndrăgi încă și mai tare de guvernú,

pentru ca cu ajutoriulú acestuia să
ajungă în scaunulú primațialú.

Și s'a întimplatú ceea ce numai în
biserica catolică se póte întimpla. Sa-
massa, favoritulú liberalilorú și sprigi-
nitulú guvernului, nu a ajunsú nici în
scaunulú primațialú nici la demnitatea
de cardinalú. Nu l'a voitú Roma,
pentru că ea a vėđutú, pe ce căi va
elú să ajungă la demnitățile acelea.
Primate nu a ajunsú, érá de cardinalú
în loculú lui în mânia tuturorú svircol-
irilorú guvernului a fostú creatú unú
simplu episcopú.

De atunci încóce Samassa e ne-
spusú de cătrănitú asupra Romei. Veni-
nulú și-l'a vėrsatú în comisiunea afa-
cerilorú esterne a delegațiunii ungare.

Lumea intrégă s'a nimitú auđindú
despre purtarea arhiepiscopului de Agria.

Érá Roma i-a răspunsú cu o dă-
scălire, în urma căreia unú arhieréú cu
simțeminte mai nobile ar fi pornitú în-
datá la Roma, pentru ca acolo să facă
pocăintă în sacú și cenușe.

Étá ce scrie despre purtarea lui
Samassa și despre interpelarea lui or-
ganulú semioficiosú alú Vaticanului,
„Osservatore Romano“:

„Impresiunea lipsei celei mai mari
de cultură o face asupra noastră schim-
barea aceea de idei, care a decursú în
comisiunea delegațiunii ungurescí cu
privire la viitoriulú conclave și la po-
sițiunea, carea o va lua guvernulú
Austro-Ungariei în afacerea acéstă. Ori
care sufletú nobilú va găsi în acéstă cu-

durere lipsa absolută de reverință față
cu actualulú Pontifice, care în butulú
vrístei sale de moșnégú, mulțămítá lui
Dumneđeú, se bucurá de o sănătate așa
de bună, câtú oferesce temeinica spe-
rare, că Provedința dumneđeéscă ílú va
ținé încă mulți ani spre binele Bisericeí
și spre bucuria lumii catolice.

„Ér ce privesce discutarea aceluí
dreptú de exclusivă, venerațiunea aceea,
cu carea datorimú auctorității ínalte a
Pontificelui, nu ne iértá, să intrámú în
tractarea unei cestiuni așa de delicate.
Credemú totuși, că este potrivitú a atrage
atențiunea la aceea, că Sfintulú Scaunú
în bunătatea sa cea nemărginită de
aceea a concesú cătorva state, să de-
prindá o anumítá ínriurínță asupra con-
clavelui, pentru că acelea în esența sa
au fostú state catolice, legile lorú au con-
sunatú íntru tóte cu legile bisericeí, a
cărorú apėrători și patroni declarați au
fostú statele acelea; n'au recunoscutú
libertatea religionară, n'au secularizatú
cele mai sfinte ínstituțiuni sociale sub
ínriurínța jidovimii și a francmasoneriei.
Așa ni-se pare decí, că e unú adevė-
ratú anacronismú a redeștepta pretenții
de acelea, cari în urma posiției schim-
bate a statelorú nici de cum nu se mai
potú justifica.“

Despre dăscălirea acéstă publică
a arhiepiscopului Samassa, — căci dă-
scălire privată se đice, că elú a primitú
deja într'o audiență, carea a avut'o la
Sfínția Sa acum suntú mai bine de doi
ani, — despre dăscălirea acéstă publică se

Feuilleton.

Esclusiva la alegerea Papei.

Așa numitulú dreptú alú exclusivei în
anii din urmă a fostú adese ori obiectú de
discusiune, și anume în casurile cele mai
multe în acelu sensú și cu acelu scopú, ca
guvernele să se facă atente, ca ele nu cumva
să lase nefolosítú acestú pretinsú dreptú. În
đilele trecute s'a făcutú acéstă dintr'o parte,
din care așa ceva de locú nn s'ar fi așteptatú.

Ce e dar exclusiva? Este ea unú dreptú?

Esclusiva (vis exclusivae), după cum
susținú apėrătorii ei, ar fi dreptulú cătorva
state catolice, ori mai corectú alú suverani-
lorú lorú, de a împărtáși unú cardinalú pe
acelu cardinalú ori pe acei cardinali, pe care
ori pe cari suveranii aceia nu vorú să-l
vadă ajunsí Pontifici, așa că în urma acestei
impărtáșiri cardinalulú celú cu încredințarea
guvernului înainte de votarea hotărítore opune
cuvintulú de veto alú respectivului suveranú,
índatá ce în conclave se pare, că persóna cea
neagreată este aprópe de a fi alésá de Papá,
adecă este aprópe de a dobíndi dóue din trei
părți ale voturilorú. Protestulú acesta íntru înce-

putú se făcea cu graiulú viú, érá mai apoi
printr'o scrisóre sigilatá, carea cardinalulú
celú cu comisiunea guvernului o strápunea
colegiului cardinalilorú adunați în conclave.
Esclusiva de aceea se aplică numai în mo-
mentulú decisivú, pentru că respectivulú su-
veranú în acela-și conclave póte să aplice
protestulú numai o singurá datá, și așa pro-
testulú are să se aplice numai atuncia,
cândú o persóna neagreată este aprópe de a
fi alesú Pontifice. Toți cei ce apėra exclu-
siva, concedú cu o cale, că protestulú nu
are nici unú efectú, dacă se face după se-
vărșirea alegerii, ba concedú chiarú și aceea,
că dacá protestulú făcutú la timpulú séu
cardinalii adunați în conclave nu l'ar băga
în samă, acéstá n'ar avé nici o ínfrurínță
asupra validității alegerii. Exclusiva acéstă
apėrătorii ei o atribuescú împėratului Austriei
(mai de multú împėratului romano-germánú),
mai de parte Franței și Spaniei.

Dar există óre dreptulú de exclusivă?
E constatátú ca unú lucru dogmaticú și ade-
veritú în chipú nerésturnabilú prin istorie, că
singurulú numai Papa are dreptulú de a face
hotăriri legale, cari să reguleze alegerea
Papilorú. Dreptulú de exclusivă ar avé deci
să se dovedéscă înainte de tóte prin aceea,

că s'ar cita o dispusețiune papalá, prin care
dreptulú de exclusivă la alegerea Papilorú
să se ascrie numitelorú state în modú expresú
său celú puținú li-se recunósce în chipú ín-
directú. Dar o astfelú de dispusețiune nu
se póte găsi în legislațiunea Papilorú, și
chiarú și apėrătorii dreptului de exclusivă
suntú nevoiți a mărturisi, că băgarea în samă
a unú astfelú de protestú constituțiunile
acelea ale Papilorú necum să o recunósca
ca condițiune pentru validitatea alegerii, dar
nici nu o amintescú nicăiri. Firesce că ar
mai resta încă dreptulú consuetudinărú, în
puterea căruia exclusiva ar puté să aibă
valóre de lege. Dar unú dreptú consuetu-
dinărú în casulú de față nici decum nu s'ar
fi pututú nasce fără de consensulú legisla-
torului, érá consensulú acesta nu există. De
cândú se susține existența dreptului de exclu-
sivă, de atunci Papii au datú de repetite ori
constituțiunii, cari tractéză despre alegerea
Papilorú, ínse în tóte actele acestea legis-
latorice exclusiva nu numai că nu se recunósce
nici directú nici ín directú, ci din contrá
se cuprindú íntr'ínsele hotăriri de aceea,
cari nici decum nu se potú uni cu exclusiva.
Papii nu ar fi făcutú atari hotăriri, dacá ar
fi recunoscutú exclusivei valóre de dreptú.

pote dice cu adevărat, că ea este concipiata „fortiter in re et suaviter in modo”. Ea nu exprimă cu nici o literă mânia dréptă a Scaunului Apostolic, carea arhiepiscopul a provocat-o atât cu purtarea sa publică de până aci cât și cu interpelarea sa faimósă.

Nici Roma „nu voescă mórtea păcătoșului, ci ca să se întorcă păcătoșul dela calea sa și să fie viu”.

Dar printre șirurile acelei dăscălii se pote ceti limpede și aceea, că Scaunul Apostolic este gata și la aceea, ca să pedepsescă în chipul cel mai aspru pe păcătoșul acela, carele în cerbicoșia și impetritrea inimei sale nu va să se întorcă dela calea sa.

Se pot ceti printre șirurile acelei dăscălii încă și alte lucruri. Se pote ceti între altele și aceea, cât de nespūs de tare îi este Scaunului Apostolic spre displăcere și amărăciune, când vede, cum episcopi își uită de chemarea sa dumnezeescă și cu vătămarea simțemintului religios al poporului, pe care li-l'a încredințat Dumneșeu spre păstorie, și a altor simțeminte vęrsate în inima acestui popor credu, să facă carieră cu ajutoriul grației guvernelor liberale și inimice bisericei.

Amu mai put să cetim încă și alte lucruri printre șirurile acestei dăscălii. Dar închiámă cu cuvintele Apostolului: „Celu ce i-se pare, că stă, să iewa aminte, să nu cadă”.

Totu „Osservatore Romano” cu datulu 21 a c. scrie următoarele:

„Riforma” cu datulu 10 a c. a primitu o telegramă din Viena, carea declară de lucru de totu certu, că proiectele de lege bisericesci-politice propuse de guvernul ungurescu și primite de camera deputaților și de casa magnaților voru dobândi sancțiunea regescă. Spune, că e de totu siguru, „că primatele și clerulu înaltu nu se voru impo-

trivi și le voru primi din considerare față cu auctoritatea statulu”. Mai adauge, „că conferința episcopescă, carea se va aduna în 20 a c. în Buda, nu se va ocupa de altele, fără numai de enunțările, ce se voru face înaintea notariulu cu privire la religiunea pruncilor născuți din căsătorii mestecate, și de cestiunea aconfesionalității.

„Noi presupunem, că intențiunea cardinalulu primat și a episcopilor prin acestea e forțe rău interpretată. Dacă proiectulu de lege despre căsătoria civilă obligătoare va primi sancțiunea regescă, catolicii unguri i-se voru supune, pe cum i-s'au supus și în alte țeri. Dar după ce legea acesta se împotrivescă legii dumnezeesci, ei nu voru put să o primescă din venerarea nici unei auctorități.

„Er până atunci, până cându legea acesta nu e sancționată, fiesce care credinciosu are datorința strinsă, și anume cu atât mai strinsă, cu câtu este mai înaltă poziția, carea o ocupă elu în societate, de a împedeca sancționarea acesta cu toate mijlocele legate, cari numai îi sta la dispoziție. Er dacă ea s'a sancționat deja, totdeuna rămâne o datorință strictă a fiesce căru creștinu, să pregătescă calea la abrogarea ori modificarea legii. Nu este iubire de patrie aceea, că să primescă cu resignare atari legi, cari aruncă patria în nemoralitate și o țină într'nsa.

„Noi presupunem deci, că episcopii unguresci în conferința sa voru să isprăvescă cu ceva mai multu de câtu notifică raportulu „Riformei”.

Întorcerea Franței la religiune. — Președintele Casimir-Périer călătorește prin țară. Pretutindenea îl întâmpină cu cuvintări mai multu ori mai puținu doritoare după toleranță, reconciliare, concordie, muncă comună, și totu în același înțeles răspunde și președintele.

În Chateaudun Labiche, senatoru și președintele sfatulu suprem alu departamentulu, l'a bineventat cu următoarele cuvinte: „Dorul după concordie și reconciliare, după cari însetează întrégă țara, la noi e unu

dor vechiu, pe care înse nu ne-au lăsat, să-lu realizăm. Aci la noi tot se dorescu înapoi în zilele mai bune, pe cari de multu ni-le-au răpit. Aceea ne este convingerea, că prin deprinderea toleranței, prin administrație bună și prin cultivarea iubirii creștinesci guvernulu va put să atragă la sine elementele mai bune, până acum silite să petrecă retrase, și va put să depărteze dela sine pe bărbații violentatori, cari l'au stăpănit până acum.” Președintele l'a asigurat, că are aceeași convingere cu el și împărtășescă aceleși vederi.

Episcopulu de Chartres l'a salutat cu cuvintele acestea: „Avem să adunăm toate forțele potrivite spre aceea, ca să întărim siguranța publică și auctoritatea esternă și internă a patriei. Mai pe susu de toate să punem religiunea, columna cea mai sigură a consciinței și aliata cea mai firescă a puterilor sociale. Noi arhierii și preoșimea noastră dimpreună cu credincioșii nostri urmăm îndrumările, cari ni-le-a datu Papa spre fericirea patriei noastre. Dacă nu ne vom face necredincioși acestora, și dacă cercurile puterii civile voru umbra pe o cale cu noi, atunci Dumneșeu iewa ne va face părtași ai grației sale și va veghia asupra patriei noastre. Gesta Dei per Francos!” Președintele a fost mișcat și între altele a răspuns: „Numai republica aceea, care stimă libertatea consciinței și religiunea, pote să fie fericită, și acesta prețuesce pe prelații bisericei, cari servind bisericei mărescu și fericirea patriei.”

Foile liberale fiesce că se fac a nu sci despre lucrurile acestea nimica. Urmarea e apoi, că nici foile noastre nu au nici o cunoștință despre ele.

Ar face și „Gazeta Transilvaniei” mai bine, dacă ar publica evenimente de acestea spre edificarea cetitorilor săi în locu de a reproduce din foi jidovesce picanterii minciunoșe despre răpiri de călugărițe. Adevăratu că aceea cuvintări nu le găsesce în „N. Fr. Presse”.

Er cardinalii adunați în conclave n'au putu să concedă suveranilor ori imperiilor esclusiva ca unu drept. Dór cardinalii n'au dreptul de a aduce hotăriri, cari să reguleze alegerea Papilor. Er asupra motivelor din dreptul de stat, la cari se face provocare, și cari ar cuprinde dreptul de exclusivă, e de prisos a discuta, căci statulu nu-i compete nici o ingerință legitimă asupra legislației, carea tracteză despre alegerea Papilor. Er dacă ar cerca ore cine, să derive exclusiva ca unu drept din teoria modernă despre omnipotența statulu, i-amu put răspunde astfel: Celu ce se plecă înaintea părerii, că principii au dreptu la totu, ce ar put să promoveze interesele „desvoltării celei mai înalte ale nemului omenesc”, adevă ale statulu; că ori ce neaștrnare are să cadă la pământ înaintea idolulu statulu; că anume biserica zace ca o sclavă lipsită de ori ce dreptu la piciorle lui, și drepturile, cari le poșede, le-a primitu din grația lui, și că drepturile acestea sunt revocabile ad nutum: acela fiesce că nu se pote îndoi despre dreptul de exclusivă alu principilor, căci dacă premisele lui sunt corecte, atunci principilor, când voru să poședa dreptul acesta, le ajunge, să-lu pretindă numai. Dar premisele acestea sunt de totu false.

Constituțiunile papale, cari tracteză despre alegerea Papilor, nu numai că nu știu nimica despre dreptul de exclusivă, ci dimpotrivă depun alegerea în modu exclusiv în mâinile cardinalilor și osîndesc în modu

espresu ori ce amestec alu principilor. Vomu fi aci cu băgare de samă numai la constituțiunile acelea, cari au emanat de pe timpul acela încôce, în care s'a născut exclusiva. Deja Iuliu II în an. 1505 în bula „Cum tam divino” a declarat de invalide toate promisiunile, contractele ori obligamentele, cari le-au făcutu ori le-au luat asuprăși cardinalii ori alte persoane cu privire la alegerea Papei. Er Paulu IV în bula „Cum secundum” din 1558 a opritu cu amenințarea pedepselor celor mai grele ori ce negocieri referitoare la alegerea Papei, cari s'ar face încă în viața Papei, fie negociații purtători ai vre unei demnități bisericesci ori fie principii, regi ori chiar și împerați. Er în anul 1562 a edat Piul IV constituțiunea „In eligendis” și într'nsa a dispus următoarele: „Er pe cardinalii îi rugăm și-i admoniăm pe dragostea și mila Domnulu nostru Isus Christos în modul cel mai energicu și le demandăm și le dispunem pe lângă amenințarea cu dumnezeesca osîndă, ca ei având înaintea ochilor însemnatna actulu de alegere, pe carele au să-lu sevărgescă, la votare și la toate celealalte acțiuni, cari se referesc la alegere, să se păzescă de ori ce înșelătorie, de tendențe de partid și de patimi, să lase de totu nebagate în samă pretențiunile principilor lumesci și celealalte considerări lumesci (principum saecularium intercessionibus ceterisque mundanis respectibus minime attentis) și având înaintea ochilor singuru numai pe Dumneșeu să și împlinescă oficiulu în modu curat și liberu

și sinceru, și liniștitu și pacnicu.” Er cea mai de momentu este bula lui Gregoriu XV „Aeterni Patris Filius” din 1621. Ea în §. 18 dice următoarele: „Cardinalii să se rețină dela ori ce contracte, acorduri, promisiuni, înțelegeri, tocmeți, concordate, și dela ori ce felu de îndatoriri, amenințări, manipulari de voturi ori de ședule de votare ori dela alte lucruri de felulu acestora, fie cu graiulu fie în scrisu, atât cu privire la inclusiune cât și la exclusiune (tam respectu inclusionis quam exclusionis), atât cu referire la o persoană, cât și la mai multe ori la o anumită clasă, — ori cu privire la darea ori nedarea votulu. Noi hotărîm și declarăm, că acestea toate laolaltă și în deosebii, dacă întru adevăr s'ar întâmpla, fie însoțite chiar și de unu jurământu, voru fi nule și invalide, și că nimeni nu este obligat a le lua în considerare, și nici nu și contrage prin călcarea loru învinuirea frângerii cuvintulu, și dictăm deja acum pedepsa escomunicării acestora, cari ar lucra împotriva.”

Cuvintele acestea sunt așa de clare, cât n'au lipsă de comentare. Ele vorbescu anume despre dreptul de exclusivă și-lu declară de neexistent.

Dreptul de exclusivă nu există.

Acestu dreptu pretinsu din partea cătorva state l'a lipsitu totdeuna consensulu legislatorulu, nu numai celu expresu ori celu tacitu, ci chiar și așa numitul consensu legalu. Faptice s'a deprinsu exclusiva de câteva ori la alegerea Papilor, dar cu provocarea la deprinderea acesta exclusiva se

Revistă bisericească.

Din Patrie.

La conferința episcopatului catolic convocată de primatele pe 27 a. c. s'au prezentat aproape toți episcopii. Obiectul conferinței îl formează situațiunea actuală a politicei bisericești. Pe lângă aceea se desbatu rezoluțiunile luate de comisiunea esmisă în cauza congruei.

Membrii casei magnatilor contrari reformelor bisericești-politice proiectate de guvernă au avut în 24 a. c. o consultare confidențială în palatul contelui Esztherházy Miklós Móricz. Foile liberale scriu, că mai mulți magnai vedându, că guvernului i-a succesu, a face, să trecă prin casa de susu căsătoria civilă, ar fi descurajați și nu ar mai fi aplicați a se opune reformelor bisericești. Ni-se pare, că acesta ar fi numai dorința diareloru liberale, de-orece conferința fiindu confidențială conclusele luate în ea nu s'au datu publicității.

Italia.

Sfinția Sa Leo XIII, anunțându-i-se mórtea contelui de Paris, își exprimă condolența în o epistolă adresată ducelui de Orleans.

Lui „M. Állam“ i-se anunță, că în septemána trecută Sfinția Sa a primitu în audiență privată pe Il. Sa episcopulu de Gherla Dr. I. Szabó.

În 9 a. c. s'a deschis în Pavia alu XII-lea congresu alu catoliciloru italieni. În ședințele congresului s'au desbatutu mai multe teme actuale de mare importanță. Așa în ședința din 10 a. c. Msgr. Camilli, episcopulu de Fiesole, a ținutu unu discursu despre cestiunea socială. Purcedându dela narațiunea biblică despre rugul arđetoriu asemenea actuala stare a proletariloru cu cea a Evreiloru din captivitatea Faraoniloru. Pe cum Moisi

póte dovedi celú multú ca datină, — firesce că numai în casulú acela neesistentú, că deprinderea acésta ar fi fostú désă, — dar nici decum ca dreptú consuetudinarú. Dreptulú canonicú pretinde adecă spre așa ceva neapăratú consensulú legislatorului și anume celú puținú celú legalú.

Cardinalii adunați în conclave adevăratú că une ori au fostú cu băgare de samă la esclusiva principiloru și n'au alesú pe cardinalulú, în contra alegerii căruia au protestatú principii. Dar din istoria conclaviloru resultă limpede, că purpurați bisericei romane nu au lucratú așa din cauza, că ar fi recunoscutú dreptulú de exclusivă alú principiloru. Cardinalii suntú adecă obligați în conștiință, să aibă în vedere cu prilejulú votării totdeauna binele bisericei, și prin urmare de cumva erau convinși despre aceea, că prin alegerea unu cardinalú neagreatú unu principe puternicú binele bisericei ar fi primejduitú, ei au datorința de a absta dela alegerea acestui candidatú și de a alege pe altulú, prin a căruí alegere potú spera, că binele bisericei va fi asiguratú. În casuri de aceea cardinalii aveaú înaintea ochiloru binele bisericei, érá nu dreptulú de exclusivă alú principiloru. Dacă ei pe lângă toate protestările principelui respectivú totuși ar fi aflatú, că alegerea aceluí cardinalú neagreatú de principele o pretinde imperiosú binele bisericei, și conformú acestei convingeri a sa ar fi și votatú și ar fi alesú pe cardinalulú acela, elú ar fi fostú Pontífice legitimú în butulú tuturorú protestelorú făcute din partea aceluí principe.

atunci s'a încercatú, să scape poporulú de sclăvie, așa se nisuesce biserica acum, să amelioreze sórtea lucrătoriloru, pentru cari afară de biserica nu este nici o scăpare. Protestantismulú a produsú disordine și confusie în raporturile sociale, și adí în urma doctrinelorú protestantismului domnesce liberalismulú, care purrea momesce pe lucrătorii cu frase góle, fără să le aducă vre-unú avantajú realú. Domnia liberalismului este acum amenințată de invasiunea fétului sėu, a socialismului. Episcopulu caracterisėază socialismulú italianú dicėndú, că în privința speculativă divergėză de celú din alte state, érá în privința practică predominantă în elú impulsulú sentimentului, care-lú face și mai periculosú.

Unú altú fétu nu mai paținú periculosú alú liberalismului este anarchismulú. Cine va puté ore combata aceste secte născute din liberalismú, față de cari elú este acum impotentú? Dórá le va suprima statulú? Nici de cum! Numai biserica și Pontíficele, care a avutú și în trecutú influință salutară asupra ordului socialú, va puté combata cu succesú anarchismulú și socialismulú și resolu după dreptate cestiunea socială. Msgr. Porodi laudă activitatea catoliciloru din Germania, și îndemná pe Italieni, să-i imiteze folosindu-se și ea de mijlóce de presă și de adunări. Conte Rudini Tedeschi raportėză despre activitatea secțiunii de „opere pie“ amintindú în specialú despre ridicarea colegiului din Roma și a altorú patru colegii de „opere pie“.

Revistă politică.

Afaceri interne.

În comisiunea pentru afacerile esterne a delegațiunii ungare referentulú Max Falk considerėndú, că în politica esternă au să apară și interesele specifice ale Ungariei, propune, să se apróbe politica esternă a ministrului Kálnoky și să i-se voteze încredere, érá cestiunea română, care a ocupatú partea cea mai mare a desbateriloru, să fie espusă în detaiú în raportulú comisiunii.

Apponyi declară, că după ce din 1892 încóce s'a agravatú situațiunea în cestiunea română, aprobarea necondiționată a politicei esterne nu ar fi la locú.

Foile magiare suntú nemulțamite cu capitularea delegațiilor față cu ministrulú de esterne în cestiunea română.

Budgetulú ministeriului comunú de rășboiú încă s'a primitú din partea comisiunii în delegațiunea ungară. Aducėndu-se pe tapetú cestiunea unei academii militare cu limba de propunere magiară, ministrulú a declaratú, că armata comună de presente nu are lipsă de ea, érá cestiunea ridicării unei școle de cadeți în Secuime o va studia de acum înainte.

Dieta ungarėscă, pe cum anunță „O. É.“, se va deschide în 8 Octobree.

Deși deputații Sașiloru au intratú în partidulú guvernului magiarú, totuși poporulú săsescú nu este mulțamitú cu mersulú afaceriloru politice. Nemulțamirea sa și-a arėtat-o poporulú săsescú protestėndú prin consistoriulú luteranú

din Sibiu în contra reformelorú politice-bisericești proiectate de guvernú, érá în zilele acestea prin următórea rezoluțiune luatá de subcomitetulú politicú naționalú alú Sașiloru din țara Birsei: „1. Față de pretensiunile ivite în privința schimbării școliloru poporale în școle de statú subcomitetulú săsescú din țara Birsei declară, că școla confesională, ca celú mai vechiú și mai prețiosú factorú pe terenulú învățămintului școlarú, merită cea mai căldurósă mulțamită, și susținerea și spriginirea ei este unú interesú vitalú alú statului ungarú. 2. Considerėndú, că se face propagandă pentru delăturarea legii de naționalități, subcomitetulú declară, că elú din punctú de vedere alú consolidării patriei affă de condamnabilă acésta lucrare, și combaterea ei o ține de unú postulatú alú patriotismului. 3. Subcomitetulú așteptă, că penibila simțire, ce apasă sufetele în tóte cercurile săsesci, va întări boldulú de conservare națională în așa măsură, câtú poporulú săsescú va considera de cea mai urgentă datorință a sa concentrarea tuturorú puteriloru spre respingerea pericolului, ce-lú amenință.“

România.

Deschiderea esposiției bine ajustate a societății cooperatoriloru din țară este o dovadă fórté îmbucurátore despre ridicarea economică a Romăniei, care nu póte rămáne fără efectú asupra influinței politice a țerei în relațiunile cu străinătatea.

La alegerile comunale în cele mai multe comune urbane au invinsú conservatorii, adecă partidulú dela putere.

Regina Romăniei, după o absență de trei ani, s'a rentorsú în țară însoțită de regele Carolú. La Predelú au fostú întimpinați MM. I.L. de ministri și de alte notabilități. Ovațiuni mari li-s'au făcutú și la sósirea în Sinaia.

Germânia.

Împėratulú Wilhelm II a sositú în 22 a. c. în orașulú Thorn, unde i-s'a făcutú o primire pompósă. Rėspundėndú la discursulú de bineventare a primariului, împėratulú a admoniatú pe Poloni. Elú și-a exprimatú bucuria, că orașulú Thorn și-a conservatú caracterulú germanú, dară îi pare rėu, că atitudinea locuitoriloru poloni nu a fostú, pe cum ar fi doritú, și apostrofėză partidele revoluționare. Numai cei ce se simtú în adevėrú și deplinú supuși prusiani, potú conta la bunăvoința împėrătėscă.

Nu numai împėratulú, dară și principele de Bismarck se descarcă asupra biețiloru Poloni. Anume în 23 a. c. ca la 1500 de persóne, bărbați și femei, din Prusia occidentală au mersú la Varzin spre a aduce principelui omagiú. Principele rėspundėndú la discursulú omagiului a taxatú de revoluționare tendențele nobilimii polone. Elú a đisú: „Rusia ca vecină póte să fie adeseori incomódă, înse totú e de preferitú Poloniei.“

Și care e ore păcatulú Poloniloru? Numai acela, că voescú să-și conserve religiunea și limba, spre ce au unú dreptú nealienabilú.

Bulgaria.

Alegerile pentru Sobranje au decurs în săptămâna acesta cu vii interes, dară fără turburări ori ciocniri mai serioase. Resultatul alegerilor încă nu e constatat cu esactitate, dară aceea este certă, că partisanii cabinetului Stoilov sunt în majoritate. Liberalii, adică partisanii lui Stambulov, s'au abținut dela alegeri.

Ministrul Stoilov a fost ales în Sofia și în alte trei locuri. După publicarea alegerii din Sofia cetățenii l-au făcut ovațiunii însuflețite. El a răspuns mulțimii dîcîndu, că a îndeplinit prima parte din programul său, lăsîndu alegerile cu totul libere. Acum este, să îndeplinească alii doilea punctu, adică să întărească tronul și sentimentul dinasticu. Partidele rusofile au foarte puțină trecere la popor.

Corea.

Pe cîndu Iaponia își înmulțese oștea din Coreea spre a continua lupta, și China întărește cetățile Mukden și Peking, pe atunci se svonesce, că Rusia sub pretextul de a urmări 2000 de prizoneri fugiți din Siberia a trimis 5000 de ostași cu îndrumarea, ca să cuprindă Coreea de mîdă noapte.

La cestiunea noastră.

Aprigulă luptătoriu naționalu Dr. Vasiliu Lucaciū în 21 a c. a fost scos din temnița din Seghedin și escortat înaintea tribunalului r. unguresc din Sătmăru, unde i-s'a intentat procesu diu partea ministrului de interne pentru calumnierea organelor administrative. Anume părintele Lucaciū după ce s'a reînțorsu din călătoria cu „Memorandul” la Viena, a conchemat o adunare a Românilor în Șişeci. Protoretorele Schmidt a oprit ținerea adunării. Contra acestui act Lucaciū a adresat ministrului de interne de pe atunci Szápáry Gyula o scrisore, în care arătîndu, cum se despoe poporul român de unul din drepturile cardinale, cere satisfacere. Ministrul în loc de satisfacere a dispus procurorului, să intenteze părintelui Lucaciū procesu pentru calumnierea organelor administrative. Adresa incriminată s'a trimis încă în 13 Iuliu 1892, și cu tôte acestea abia acum, după ce Lucaciū este osndit la temnița de 5 ani, s'a fixat ziua de pertractare.

La pertractare dlū Lucaciū a început să vorbescă romănesce cu legea în mână, dară tribunalul desconsiderîndu legea l'a opritu pretinđîndu, să grăescă în limba maghiară, ceea ce Lucaciū nu a voit să facă. Tribunalul l'a declarat de renitent și l'a lipsit de dreptul de apărare.

Apărătoriu dlū Coriolanū Brediceanū din Lugoșu probéază până la evidentă, că persona, ce se dice a fi vătămata, adică protoretorele Schmidt, nu a ridicat acușă în contra părintelui Lucaciū, érá ministrul numai în 31 Dec. 1892 a autorisat pe procuror, să intenteze procesul din cestiune, cîndu inse dreptul de acuzare, care în sensul §§. 112 și 268 a cod. penalu e restrîns la trei luni, era deja prescrișă. Cu tôte acestea tribunalul a continuat pertractarea. Apărătoriu se ofere, că va dovedi adevărata celor cuprinse în epistola

incriminată, spre care scopu rógă tribunalul, să citeze pe protoretorele Al. Schmidt și pe martorii propuși și să procure din archiva tribunalului și a preturei din Baia-mare documentele cuprinse în consemnarea prezentată tribunalului. Dară la propunerea procurorului și acesta i-s'a denegat.

La decisul tribunalului, prin care Dr. Lucaciū, din causă că nu vorbește în limba maghiară, e lipsit de dreptul de a se apăra, dlū C. Brediceanū răspunde prin cetirea unei decisiuni a Curiei Nr. 3563/1893, unde se dice, „că acusatul, deși scie perfectu limba statului, dacă totuși se folosește la pertractarea finală de limba sa maternă, cea română, și a denegat a răspunde în limba maghiară, se folosește prin acesta numai de dreptul dat lui prin lege”.

După ce tribunalul a lipsit pe părintele Lucaciū de dreptul apărării, asupra prescripțiunii nu s'a pronunțat, și dovedirea adevărului nu a admis'o, dlū apărătoriu declară, că luându-i-se tôte armele de apărare caută să se retragă, ceea ce a și făcut.

Tribunalul a declarat pe părintele Lucaciū de vinovat și l'a osndit la șese luni temniță ordinară și 200 fl. amendă în bani. Dr. Lucaciū a insinuat recursu în contra acestei sentințe.

Camerele advocațiale, la cari aparțin advocații condamnați în procesul Memorandului, — cu excepțiunea celei din Sibiu, — au suspendat pe condamnați dela praxa advocațială pe timpul carcerului. Curia regescă inse a cassat sentințele de suspendare, și așa advocații nostri din temnițele Seghedinului și Vașului pot primi procese și pot fi substituiți la pertractări prin alii advocați.

Valorosul organu de publicitate „Dreptatea” are până acum două serii de procese. Pentru prima serie, care conține 21 de articuli incriminați pe baza §§. 172, 153 și 177 a cod. pen., este fixată pertractarea finală pe 11 Octobru, érá pentru seria a doua acum se începă interrogatoriile.

Consulul din Nantes (Franța) alu republicei americane Columbia, dlū Dr. Sanchez de Silvera, ca răspuns la apelul „Dreptății” către membrii congresului demografic, ținut din 2—9 a c. în Budapesta, scrie correspondentului din Paris alu „Dreptății” între altele, că convingerea lui nestrămutată este, cumcă tôte poporele de rassă latină, pe cum și celealalte popore, vor considera dreptă datorință morală a lor de a interesa opiniunea publică a lumii întregi pentru cauza atătoru milioane de frați români, cari sunt totu atâți martiri în regiunile Carpaților și ale Dunării. Promite, că articlii referitori la cestiunea română îi va publica în presa spaniolă și americană.

Spre a paralisa activitatea Ligei române Maghiarî au de cugetu, să înființeze în Budapesta o ligă maghiară.

În săptămânile trecute unu domn cu numele *Óváry Lipót* cutriera Italia și în orașele mai mari, în Firenze, Napoli, Roma, Milano, ținea cuvîntări cu scopul de a discredită la Italiani cestiunea noastră și de a înegri pe Români, érá pe Maghiari a-i presenta ca pe poporul cel mai liberal și mai cavaleresc. Ba a dat și de o fée mai mare, „Dritto”

din Roma, care și-a deschis colonele pe sama unui articolu alu lui.

Simpaticul nostru amic *Roberto Fava* în urma acestora s'a hotărît a se opune scopurilor, cari le urmărește *Óváry*. Într'o cärticică de 69 pagini cu titulu „*La questione rumena e gli agenti del signor Wekerle in Italia*” opune minciunilor lui *Óváry* curatul adevăr, adevărată că într'o formă câtă se pôte de scurtă, dar totuși nespus de limpede, și pe lângă aceea cu o însuflețire, carea o pôte inspira numai adevărul și convicțiunea. Românii și Italianii pot să fie de o potrivă recunoscători dlui Fava pentru această cärticică, prin care dînsul a dovedit din nou simpatia sa nobilă pentru cei ce suferu pe nedreptul.

Cu o cale anunță dlū Fava, că în currendu va apăre publicațiunea lui de preste 200 pagini intitulată „*Ricordi rumeni, note di un viaggio in Transilvania e Romania*”.

A apărut: „*Appel à la justice. Lettre des citoyens roumains réunis en meeting national a Bucarest (Roumanie) le 3 Juin 1894.*” Apelul însuși e scurtu, se estinde numai până la pagina 11; ér de aci încolo până la pagina 136 urmăză mil de subscrieri. Dar lista acesta nu e completă, căci apelul l'au fostu subscriș 423,837 de cetățeni ai României libere.

Congresul din Constanța alu studenților români a decurs serbătoreșce și cu mare însuflețire. Din Ardélū au luat parte 32, érá din Bucovina 27 studenți. Pe pămîntul României oficialii și privații au întimpinat pe studenți în drumul loru către Constanța pretutindenea cu însuflețire și prevenire. Congresul s'a ocupat în ședințele sale mai mult de cestiunea Românilor din Ardélū și Ungaria. În onorea studenților s'au aranjat diferite serbări și excursiuni.

Colecta pentru gimnasiul din Blașiū.

Suma din nrulū 39.	fl. 19061.40
<i>Tit Procopian</i> prot. în Galaș (Bucovina)	fl. 2.— fl. 2.—
<i>Ioan Anușca</i> prof. în Călăraș	a colectat dela:
Ioan Anușca	lei 10.—
Letiția I. Anușca	„ 10.—
Nicolae I. Anușca (6 luni)	„ 5.—
Romul R. Fișei (3 ani)	„ 10.—
Mircea A. Enescu (5 ani)	„ 5.—
I. Gheorghiadu comerc.	„ 15.—
Sava Constantinescu func.	„ 5.—
D. Seceleanu arîndaș	„ 25.—
I. Vlădoian comerc.	„ 10.—
Dr. Th. Ionescu	„ 5.—
Ales. Badulescu prof.	„ 10.—
Hortensia N. Popa (2 ani)	„ 10.—
G. C. Gheorghiu comerc.	„ 5.—
I. Gutulescu arîndaș	„ 20.—
N. Raitzer comerciant	„ 5.—
Mendel Avramovici comerc.	10.—
Mihail Demetrescu prof.	„ 6.—
Neagu Coman căpitan	„ 5.—
Marin Nicolescu comerc.	„ 5.—
B. Bernstein comerciant	„ 5.—
M. Irimie comerciant	„ 5.—
I. Proca arîndaș	„ 5.—
N. C. Ușurel arîndaș	„ 10.—
G. Nicolaide comerciant	„ 10.—
Procop Dimitrescu adv.	„ 5.—
S. Petrovici arîndaș	„ 5.—
I. Dolles student	„ 10.—
I. Cergău birtaș	„ 5.—
R. Zamfirescu comerciant	„ 5.—
V. N. Nicolescu prof.	„ 5.—
D. Anastasiu arîndaș	„ 5.—
M. Eremia architect	„ 2.—
M. Gheorgescu comerc.	„ 5.—

C. I. Seicarescu tipograf	5.—
Nic. Dădărlat birtaș	5.—
G. Stinghe comerciant	2.—
N. Maltezian propriet.	10.—
V. R. Bracacescu librar	5.—
Ioan Cornea inginer	10.—
Ioan Andrei prof.	2.— fl. 145.53

Nic. Măndrădan a colectat dela:

Corneliu Daniilescu	60.—
Neagoe Radu Colcea func.	5.—
F. Broehm	20.—
I. Lupulescu	10.—
Daniel Raț	10.—
N. Măndrădan	50.—
Teofil Frâncu	10.—
Un Reșinărean	20.—
N. Cosacescu	5.—
N. Șerbanescu	5.—
Nicolae Dumitru	5.—
Carol Theiss	5.— fl. 99.80

G. Muste preot în Corueni a colectat dela:

Gavril Muste preot	fl. 2.—
Vasiliu Muste posesor	1.—
Vas. Andrei preot gr. or.	1.—
Georgiu Muste econom	1.—
Vartolomeu Farcaș adj. not.	2.—
Vasiliu Pop invet.	2.—
Ioan Criste	—50
Ioan Roman preot gr. or.	1.—
Alexiu Latiș invet.	1.—
Vasile Muste	—60
Nicolau Bersan notar	1.—
Ioan Percea invet.	1.—
Nicolau Faur	—20
Várady Iósef notar	1.—
Gregoriu Ciupe	—20
Gregoriu Farcaș	—20
Augustin Bodea	—20
Vasiliu Tunsu	—20 fl. 16.10

Di Nicolau Chintean căpitan ces. și reg. la Reg. Nr. 5. din Miskolcz în Nr. 29 din „Unirea” s'a publicat cu suma colectată de 56 fl. În 18 Augustă mai trimite încă 28 fl., cu totul 84 fl., și lista completă:

Nicolau Chintean căpitan	5.—
Iul. Mărginean căpitan	5.—
I. Lilescu căpitan	3.—
Daniel Badesko	3.—
Dionysius	10.—
Ioan Savanya adv. Sătmár	5.—
Iosif Pop	10.—
Daniil Napoian	5.—
Serbak	1.—
Huban preot inv.	1.—
B. Anderko	1.—
L. Pop	1.—
Ales. Bunaciú spr. loct.	5.—
Alois Schedel	1.—
Gregor Iovesko	5.—
Eduard Schulla Lieutn.	2.—
S. Blasiu căpitan	5.—
Basilus Russ, căpitan	5.—
Basil L. Barnanes căpitan	5.—
B. M. R. din Cașovia	6.— fl. 28.—

Dr. Augustin Chețan avocat în Reghin a colectat dela:

Dr. Augustin Chețan adv.	10.—
Constantin Costin	1.— fl. 11.—

George Vlassa capel. mil. în Viena a colectat dela:

George Vlassa	30.—
Dr. I. Turcu	30.—
Dr. St. N. Ciurcu	10.—
Sava Ropoviciu	10.— fl. 80.—

Ordinariatul episcopesc de

Lugoș mai trimite dela:	
Ioan Ianza vicariu în Hațeg	10.—
Șofron Oltean paroch în Rehitova	5.—
Arone Olarescu par. în Văliora	3.—
Dionisiu Dobrean par. în Sântămăria	3.—
Petru Stoica paroch în Ciula mare	2.—
Petru Chețan paroch în Densuș	3.—

Vasiliu Cetățan par. în Subcetate	3.—
Moise Roman paroch în Farcadin sup.	5.—
Biserica gr. cat. din Hațeg	10.—
Cosma Roman doc. în Farcadin sup.	2.—
Avram Socaciú par. în Farcadin inf.	3.—
Petru Nandra par. în Silvașul sup.	3.—
Sigism. Pogan par. în Păcliaș	2.—
Antoniú Pop docente în Ciula mare	2.—
Romul Barbescu par. în Cărnesci	3.—
Ioan Itul par. în Hătegel	2.—
Mih. Iubaș docente în Cărnesci	2.—
Sam. Popescu docente în Totescl	1.—
Petru Paveloniú doc. în Densuș	1.—
Ben. Suciú preot în Sierel	2.—
Ioan Mitra doc.	1.—
George Susman doc.	1.—
Pompeiú Dariú doc.	1.—
Ioan Farcaș doc.	1.—
Nicolau Predoniú doc.	2.—
T. Tascean	1.—
Ladislau Nandra	1.—
Andronic Nandra	1.—
Iochim Iubaș	2.—
Moise Ilea	1.—
Mihail Pop	1.—
Ioan Bora	2.—
Pavel Itul	1.—
Iosef Stupinean	4.— fl. 87.—
Ana Roman din Sava	1.—
Poporul gr. cat. din Mintiul român	3.— fl. 4.—

Ioan Lupșa preot gr. cat. în Mintia a colectat dela:

Biserica gr. cat.	1.50
Ioan Lupșa preot	1.50
Sabău Iosif	—15
Bozan Ales. I. Ilie	—10
Fekete Adam	—10
Mărsa Arsenie	—10
Fechete Ales.	—05
Mihailă Petru	—10
Vasile Fekete	—10
Mihailă Zaharie	—10
Moga Ana	—08
Vasii Nicolae	—05
Oltean Dochita	—05
Toma Iosif	—05
Bozan Ales.	—10
Tudur Nicolae	—05
Fechete Dionisie	—05
Sabău Tóder	—05
Petru Negrilă	—10
Păsu Ioan	—05
Popa Nic. I. Filip	—05
Toma Iuon	—06
Petrefi George	—05
Podelen Nistor	—05
Ștefu Iosif	—10
Petrefi Nicolae	—10
Sen. S. Miller	1.—
N. N.	1.—
Hárvich Aloisia	—50
Bucur János	—05
Gergely Lázár	—30 fl. 7.69
Suma fl.	19542.52

Noutăți.

Între mărirea lui Dumnezeu. Din poporul credincios gr. cat. din Valcăul românesc (Selagiú) îndemnați de cuvintele Evangheliei Sfinte au împodobit biserica cu următoarele: 1. Gile Vasalica nedi și soția sa cu unú potirú de aurú. 2. Crișanú Nicolae Petri cu unú Evangheliarú cu litere latine legatú. 3. Briscu Flóre petri cu unú stichariú. 4. Blaga Mitru jude cu unú praporú negru. 5. Ștefanú Szabó preotú, Bode Mihailú czucz, Vedinașú Vasiliú, Gile Tóderú didili, Briscu Petru on, Roschild Natanail,

Blaga Gliga, Gile Ile tóderi, Gile Simeon, Gile Gavrilă lechi și Cirle Iosif au cumpărat unú praporú roșu.

Conferința episcopescă, pe cum anunță „Magyarország”, a hotărítú, să róge pe Regele, ca să deneghe legii desore căsătoria civilă obligátore sancțiunea. Cum și în ce formă o vorú face acésta episcopii, de o cam datá nu se dá publicului de scire.

Promovare în Capitulul gr. cat. din Gherla. Mălestatea Sa Monarchulă — cu datulú Ischl 22 Aug. 1894 — la propunerea ministrului r. u. de culte a aprobatú promovarea graduală a canonicului custode Ioanú Papiú de canonicú lectorú, a canonicului scolasticú Alesandru Bene de canonicú custode, și a canonicului cancelarú Ioanú Georgiú de canonicú scolasticú.

La șóla de fetițe din Blăș. On. I. Br. Hodosú a fostú absolvatú dela oficiulú de catechetú și a fostú înlocuitú prin On. Aurelú C. Domșa, carele érá a fostú absolvatú dela oficiulú de capelanú alú parochiei Blăș. Dna Victoria Karșai a fostú absolvatú dela oficiulú de instructorá în lucrulú de mână și musicá. Instructorá în lucrulú de mână a fostú numitá dna Maria Radu, érá instructorá în musicá a fostú numitú dlú Emiliú Ștefanúș.

Zidirile scolastice cele noué din Blăș. Mercuri în serbátorea Înălțării sf. Crucl s'a binecuvintatú aripa cea nouá a internatului de fetițe. — Aripa cea nouá a gimnasiului acum se pune sub coperișú. Ea se va termina în anulú viitorú.

Concertú în Blăș. Adámú, cá simpaticulú nostru bariton dlú Traianú Murășanú va da unú concertú Mercuri în 3 Oct. cu concursulú binevoitorú alú unorú dame și domni din locú.

† **Giovanni Battista de Rossi.** Reumitulú archeologú de Rossi a reposatú în vilegiatura papalá Castelgandolfo în vristá de 72 ani. Elú s'a născutú și și-a câștigatú erudițiunea în Roma. În studiile sale archeologice mai întâiú a tractatú mai alesú despre inscripțiile creștine din véculú celú dintâiú și s'a dedicatú apoi scrútării temelnice a catacumbelorú romane. Resultatele epocale, carile avurá scrútările lui, și prin carile se făcu elú întemeiátoriulú și celú mai activú cultivátoriú alú archeologiei creștine, se cuprindú într'unú șirú mare de scrieri. De Rossi a fostú profesorú la universitatea din Roma și membru alú academiiei archeologice papale și alú altorú societáti sciintifice. Elú a fostú unú fiú credinciosú alú bisericeii catolice, și Sfinția Sa l'a distinsú în multe chipuri.

Ajutoriulú de statú și politica bisericească. „Budapesti Hirlap” spune, cá în urma luptei dintre bisericile rom. cat., gr. cat. și gr. or. și dintre statú cereri pentru întregirea salarelorú învătătoresci s'au subșternutú până la terminulú de 25 Sept. fórte puține. Cerarile acestea în sensulú art. de lege XXVI din 1893 au să fie adecá provéduțe cu aprobarea superiorității bisericesci, și așa au subșternutú cereri numai atari senate scolastice, carile s'au sciutú emancipa de sub înfrința superiorității bisericesci. Urmarea — după „Budapesti Hirlap” — va fi, cá față cu acele comune bisericesci număróse, carile n'au întregitú salariulú învătătorescú până la minimulú de 300 fl., ministrulú va dispune întregirea forțatá a salariului, ér dacá nici acésta nu va succede, atunci va trece preste admonițiunea întreitá prescrișá prin art. XXXVIII din 1868 și va dispune înființarea de șóli de statú. Fóea numitá sperézá, cá pe calea acésta în loculú celorú 400 de șóle de statú promise pentru mileniú se vorú înființa celú puținú 1000 de atari șóle.

Casuri de mórte. Ioanú Popp profesorú și protopopú on. a repausatú în Sighetulú Marmáției în 22 Septembrie în anulú alú 58-lea alú vieței și alú 27-lea alú preoției sale. — Vasiliú Ghețe parochniú gr. cat. alú Cuceului, protopopú actualú în tractulú Notigului (dioc. Gherlei) și assesorú consistorialú a repausatú în 18 a c. în anulú alú 53-lea alú etáții și alú 28-lea alú preoției.

În veci amintirea lorú!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardél.

A.

Săborul mare.

(Continuare)

Dr. Gregoriu Silași și memorandumul Gherlanu din 1882 despre săborul mare. După opșorul Mitropolitului Vancea „Dialogu despre constituțiunea bisericeii și despre sinode” celă mai bunu tractatū despre sinode, ce-lū avemū în literatura nōstră bisericească, este unū studiū asupra lorū de Dr. Gregoriu Silași și apărutū în „Sionulū Românū” dela 1865 Nr. 1—4. Amintimū lucrulū acesta numai pentru aceea, căci autorulū, deși este canonistū destulū de bunū, și deși și-a datū tōtă silința, să aducā totū, ce se pōte aduce în favorulū sinodelorū, totuși nu i-a succedū a afla nici barēmū unū singurū canonū resăritenū, cu care s'ar putē dovedi canonicitatea săborulū mare în înțelesulū legislațiunii bisericeii resăritulū.

Erā faimosulū memorandumū dela Gherla din 1882, unulū din produsele cele mai superficiale și mai cutezate în tōtă literatura nōstră bisericească, deși paradéză fōrte multā cu instituțiunile bisericeii resăritulū, cari ar fi cine scie cātū de „liberale”, și cari aplicate ar fi în stare să producā minuni, a pāit'o ca și Dr. Gregoriu Silași în „Sionulū Românū”, căci nici elū n'a fostū în stare să aducā nici unū singurū canonū orientālū, cu care să dovedescā canonicitatea și îndreptățirea unū sinodū alcătuitū după norma săborulū mare. Ba memorandumū acesta face imputări tuturorū bărbaților nostri, cari aū studiatū pe la universități catolice, că nu cunoscū instituțiunile „liberale” și dreptulū bisericeii resăritulū. Acum ce atinge imputarea, că bărbații nostri, cari aū studiatū la universități catolice, nu cunoscū dreptulū și instituțiunile orientale, însemnāmū numai atāta, că cea de întâiū sinopsă a canōnelorū din Pravilā pentru Romāni o a făcutū unū atare bărbatū crescutū la universitate catolică, anume episcopulū Oradei mari Iosifū Pap Szilāgyi, ¹⁾ erā a dōua erāși unū atare bărbatū, anume Dr. Ioanū Rațū. ²⁾

Ba celū dintāiū în opulū sēu a spusū apriatū, că sinodele diecesane nu suntū o instituțiune resăritenā după Pravilā, ci suntū o instituțiune curatū apusanā, ceea ce ar fi pututū afla fōrte ușorū toți cei ce aū rēțacitū așa multū la noi în ideile, ce le-aū avutū și le aū despre sinode.

Dacă compunētorilū memorandumul ar fi cetitū aceste dōue sinopse a Pravilei, atunci n'ar fi vorbitū despre instituțiunile și dreptulū orientālū ca despre o *terra omnino incognita*, și n'ar fi susținutū despre instituțiunile și dreptulū orientālū nisce lucruri așa bizare, cari nu potū să nu escite zimbetū în unū cunoscētorū de lucru.

* * *

Sinodulū electoralū dela 1850 despre săborulū mare. Să vedemū înse și unele păreri despre săborulū mare ivite prin sinodele nōstre!

Acī amintimū mai întâiū sinodulū electoralū dela 18/30 Septembrie 1850. În punctulū 6 alū petițiunii sinodulū acestuia cātrā Maiestatea Sa cetimū următoarele:

„Biserica Romānilorū gr. cat. amēsuratū canōnelorū sale din biserica resăritulū să abā putere legiuitā și nerestrinsā a-și tinē sinodū după vechea sa datinā în totū anulū compusū și sistemizatū din bărbați aleși ecclesiastici și civili zeloși pentru organizarea sa internā și moralā” ³⁾

Dacă sinodulū acesta și-ar fi exprimatū numai simpla dorință de a tinē pe venitorū în fiecare anū săborulū mare în forma de „sinode micste”, în contra istoriei n'ar fi greșitū nimica. Cândū înse sinodulū susține, că ținerea atarorū sinode se basēzā pe canōnele bisericeii resăritulū, atunci spune unū neadevērū mare. Căci canōnele bisericeii resăritulū din Pravilā nicāiri, dar absolutū nicāiri nu prescriū nici ținerea săborulū mare în forma dinainte saū de după unire, nici „sinode micste”.

Tare ar fi fostū de doritū, ca sinodulū acesta electoralū în o petițiune adresatā Maiestății Sale, carea avea să fie unū actū istoricū, vorbindū de canōnele bisericeii resăritulū, cari prescriū ținerea săborulū mare sub forma de „sinodū micstū”, să-și fie propusū a cita din cuvintū în cuvintū acele canōne ale bisericeii

resăritulū. Atunci vrēndū nevrēndū ar fi trebuitū să frunțarēscā întrēgā Pravila înainte de a compune petițiunea. Frunțarēndu-o ar fi aflatū, că unū atare canonū resăritenū nicāiri nu esiste.

* * *

Sinodulū electoralū dela 1868 despre săborulū mare. Totū în greșala acēsta a cādutū și sinodulū electoralū dela 1868 în așa numitele „condițiuni de alegere”. În condițiunea întâiā vorbescē sinodulū de „autonomia constituțională-sinodalā a bisericeii nōstre romānesce . . . întru înțelesulū canōnelorū emanate dela cele 8 conciliū ecumenice . . . după analogia praxei nōstre bisericesce observate din seculū mai înainte de a se fi alteratū aceea prin mēstriile absolutismulū.” ¹⁾

„Pracsa observatā din seculū mainainte de a se fi alteratū aceea prin mēstriile absolutismulū” nu pōte fi decātū practica săborulū mare. Practica săborulū mare înse nu o ar fi aflatū sinodulū electoralū dela 1868 nicāiri în canōnele celorū 8 conciliū ecumenice din resăritū. Este decī fōrte durerosū, că și sinodulū electoralū dela 1868, înainte de ce s'a apucatū a compune unū actū istoricū, cum suntū cele „10 condițiuni”, nu a cāutatū mai întâiū tōte canōnele celorū 8 conciliū ecumenice în Pravilā saū aire. De ar fi făcut'o acēsta, s'ar fi convinsū, că atari canōne în realitate nu esistū nicāiri în cele 8 conciliū ecumenice, și atunci pōte că și sinodulū ar fi fostū mai modestū în punerea condițiunilor.

Cam asemenea vorbescē sinodulū dela 1868 și în condițiunea a 8-a, unde astfelū se exprimā:

„Archiereii bisericeii nōstre îndetorați fiindū prin canōnele bisericesce a tinē sinodū în fiecare anū, arhipăstorilorū nostri se aduce aminte prin vōcea acestū sinodū acestū strinsū obligamentū alū lorū.”

În condițiunea acēsta sinodulū vorbescē numai de „canōnele bisericesce”, cari îndatorēzā pe Arhiepiscopulū a tinē sinodū în fiecare anū. Nu spune înse, că ce sinodū, provincialū saū diecesanū, nici cumcā ore canōnele bisericeii resăritulū saū dōrā canōnele bisericeii apusulū îndatorēzā pe arhiepiscopulū la ținerea sinodelorū în fiecare anū. De aū înțelesū înse, că prin canōnele bisericeii resăritulū suntū îndetorați a tinē în fiecare anū sinodū diecesanū după norma săborulū mare, și tare credemū că acēsta aū înțelesū, fiindū că singurū acestū înțelesū se unescē cu totū spiritulū sinodulū, atunci fōrte s'aū înșelatū, căci canōnele resăritulū, pe cum amū repetitū de multe ori, așa ceva nu prescriū nicāiri.

Altcum totū spiritulū condițiunilor puse de acestū sinodū noulū mitropolitū este așa de departe de canōnele Pravilei, pe care însuși sinodulū se gera, că voescē să o apere, cātū dacā ar fi vorba de aceea, ca membrii sinodulū să fie judecați după Pravilā, atunci i-ar aștepta o judecatā fōrte asprā. Pe lângā aceea condițiunile și motivarea lorū cuprindū atātea ficțiuni istorice și juridice, confundā așa tare principiile Pravilei cu cele calvinesce, instituțiunile orientale cu cele apusane, cātū în interesulū buneii reputațiunii a sciinței romāne ar fi fostū de doritū, să rēmānā îngropate pentru totdeuna. ²⁾

Unū autorū de pre timpurile acele despre puterea condițiunilor acestora se exprimā în chipulū următorū: „Chiarū așa puținū se pōte nimici puterea condițiunilor prin ore cari citate de prin Corpus juris. Decretale ori Extravagante, și cine s'ar folosi de atari citate, ar demonstra ori nesciința de a surpa aședămintele bisericeii nōstre, ori în casulū celū mai venialū o completā nesciință de dreptulū bisericeii nōstre, carele nu are a face nimicū cu corpus juris și surorile lui; ar demonstra mai încolo o necunoscere a cuveninței și moralei, după cum se judecā ele la noi.” (Acte sinodali de I. M. Moldovanū t. I. pag. 193.)

Acum noi spunemū cu tōtă sinceritatea inimei, că n'amū cuteza a imputa nesciința moralei unū omū, care în o causă saū alta din biserica nōstră s'ar provoca la vre o lege din „corpus juris și surorile lui”. Căci de o parte aū făcutū lucrulū acesta și bărbați tare jalusi de păstrarea instituțiunilor și disciplinei bisericeii nōstre, de altā parte în corpus juris și surorile lui suntū destule legi, cari se cuprindū și în Pravilā. La aceste mai adaugemū, că în manipularea legilor, în gubernare, și în administrațiunea dreptății omulū de multe ori este forțatū a se provoca la legi străine, nu ca la norme obligatōre, ci ca la o analogie a dreptulū, care pōte să arunce nu puținā luminā în limpederea unorū cestiuni de dreptū și în judecarea corectā și logicā a unū casū concretū. De

¹⁾ »Euchiridion juris Ecclesiae orientalis catholicae« Orade 1862 pag. 70—112.

²⁾ »Instituțiunile dreptulū bisericescū« Blașū 1877 pag. 56—159.

³⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanū tom. I. pag. 83.

¹⁾ Acte sinodali de I. M. Moldovanū tom. I. pag. 84.

²⁾ Veți mai pe largū despre sinodulū acesta și despre condițiunile puse mitropolitulū în »Cestiuni din dreptulū și istoria bisericeii romānesce unite«, Blașū 1893. Partea I. pag. 176 și un.

unde chiar și Luteranii și Calvinii adese ori se provoca la corpus juris. Era în biserica răsăritului este un principiu vechiu, că unde nu ajunge dreptul răsăritenii „acolo să se observe dreptul, ce-l folosesc Roma.“¹⁾ La cari mai adaugem numai atâta, că de pildă sinodul dela Cartagena este un sinod apusanu, și ca atare aparținătoriu la „corpus juris și surorile lui“ și totuși e cuprins și în Pravilă și Pidalionu.

Cu mai multă dreptă am putea dice, că morala și bunacuviența aduce cu sine, că dacă condițiunea a 8-a vorbește de canoanele bisericesti, cari impun arhierilor a ține sinod diecesan în fiecare an, atunci sinodul să fie spus, cari sunt canoanele acelea? Ce mare ar fi fostă însă uimirea sinodului, cândă căutândă prin Pravilă după acele canoane, nu le-ar fi aflată nicăiri, pre cândă dimpotrivă întorcându privirea spre corpus juris și surorile lui, prin aceste ar fi aflată multe canoane, cari prescriu ținerea sinodului diecesan.

* * *

Autorul Zaconicului despre originea săborului mare. Avem altcum și o mărturisire veche deși cam obscură, că săborul mare al bisericii romănesci din Ardélü s'a născut sub influința calvină. Mărturisirea acăsta este dela autorul Zaconicului.

Zaconicul este un opă juridico-canonice asupra bisericii romănesci din Ardélü.

Nu se potestice înse multă cunoscință de dreptul canonic orientalu, spre a vedé din titulele părților celor unspredece, din cari a constată cartea, și cari afară de partea întâi și a patra au perit tôte, că autorul nu a voit a scrie o monografie din dreptul bisericii răsăritului, ci a voit a descrie în prima linie instituțiunile introduse de principii calvinesci în biserica romănescă din Ardélü.

Titulele celor 11 părți ale Zaconicului sunt următoarele:

1. Canonulă au obiceiulă, cândă alegemă sau punemă vladică (dreptul electoral).

2. Vlădica cu ce rënduella trebuie să trădescă (Atribuțiunile oficiului mitropolitan).

¹⁾ Basilicalie Cartea XI. tit. I. c. 11.

3. Ce-i deregătoria titorilor? (cum vom vedé mai târziu, titorii erau o specie de oficiali bisericesti).

4. Ce are biserica bună au avere?

5. Ce este venitulă bisericii?

6. Canonulă protopopiloră (drepturile și datorințele protopopiloră).

7. Canonulă popiloră (drepturile și datorințele preoților).

8. De popii, cari vină dintr'alte țeri.

9. De săborulă mare, obiceiulă, slobodia, taria (Modulă ținerii, atribuțiunile și valorea săborului mare.)

10. De săborele mică ale eparfiiloră (sinodele protopopesci.)

11. Despre alegerea dieciloră pre popie.

Acesta este cuprinsulă cărții.

Cu privire la scopul scrierii ei se exprimă autoriulă astfel:

„Iar pentru se nu se uite dereptatea bisericii noastre și obiceiulă celă bună, cu care au trăit până acum, și dereptățile crailoră spăsiți, cu care ne au miluită, și a mării sale preabun. domnului nostru craiulă de acum, ce milă au arătată către acestă săboră și biserica seracă a noastră în neamurile creștinetatei se se pomenească, scrisam într'acestu pomelnică ală mitropoliei noastre a Belgradului.“¹⁾

Totă contestulă arată, că autoriulă Zaconicului sub cuvintulă „dreptatea bisericii“ înțelege instituțiunile bisericesti. Despre instituțiunile aceșie ale bisericii noastre, a căroră catalogă l'am vădută mai sus, și între cari este și săborulă mare, spune autoriulă Zaconicului în modulă său confusă, că suntă „dereptățile crailoră spăsiți, cu cari ne-au miluită“, sau vorbindă în limbajulă nostru modern, suntă instituțiunile bisericesti introduse în biserica noastră romănescă din Ardélü de principii, cari au fostă înainte de Mihailă Apafi I, pe timpulă căruia fu scrisă Zaconiculă, și între cari loculă întâi, ca mai recentă, îlă ocupa principii calvinesci.

Astfelă în Zaconiculă avem o mărturisire pozitivă din timpurile vechi, că săborulă mare este o instituțiune introdusă în biserica romănescă din Ardélü de principii calvinesci.

* * *
(Va urmă.)

¹⁾ »Acte și Fragmente de T. Cipariu pag. 258.

Frați și surori.

De Iulio Diniz.

(Continuare.)

„Așa dară, domnule parochiu?“

„Aduci-ți aminte, Iosé, cândă înainte de asta într'o di vorbirămă despre aceea, ca Daniilă să se facă preotă?“

„Da, imi aducă aminte! — Eă di-ceam — —“

„Înse acum îți dau sfatulă binevoitoriu, să croesci altă viitoriu pentru el! — —“

Cu gura căscată privia Iosé la preotă, mai înainte de ce ar fi putută gângăvi:

„Doră n'are capă pentru carte?“

„Da, are, înse — — Fii înțeleptă, Iosé, și ascultă liniștită. Preotă pôte fi cineva numai din îndurarea lui Dumnezeu și prin liberă sa hotărîre. Unde acestea lipsesc, omulă face ună greă păcată îmbrăcândă haina Domnului.“

„De bună samă, domnule părinte, — dar băetulă nu se învoescă doră?“

„Hm, hm,“ — — făcu parochulă, — „mi-se pare, că nu.“

„De ce o cređi acăsta?“

„Din cause grave, Iosé.“

„Și elă totdeuna mi-se părea ca croită pentru preoție.“

„Totă asemenea și mie.“

„Cea mai mare bucurie a lui era a servi la sfînta liturgie.“

„Mai veđi-lă și acum la altariu?“

„Nici o jucărie nu-i plăcea afară de bisericuțe! — Își îmbrăca o păpușe în forma unui preotă și apoi ținea predică în loculă ei, — da, predică, domnule parochiu!“

„Acum se vede a-și fi schimbată foarte gustulă, celă puțină păpușă lui acum nu mai pörtă reverendă preotescă.“

„Dar, Sfîntia Ta — —“ gângăvi Iosé confusă, „elă preste totă nu se mai jică de-a păpușile, căci are multă de învățat.“

„Așa? — Eă asta n'am prea observat-o.“

Iosé das Dornas clătină din capă. „Domnulă părinte să-mi ferte, — — dar eă gândescă, că tinerulă nu s'a schimbată, — domnulă părinte se cam înșală puțină.“

Răbdarea apröpe nesecată a venerandului preotă se apropiă de sfârșit. Elă se opri și așintindu-și agera privire spre țerană, preste fața căruia juca ună zimbetă de îndoelă, esclamă:

„Și dacă-ți voiți spune, că tinerulă, prunculă tē Daniilă, are, da — are drăguță! — Crede-mi vei atunci, Iosé das Dornas?“

Parochulă își continuă calea, érá tatălă lui Daniilă, fără ca să fi cuprinsă pe deplin lucrulă, privi înlemnită după dñsulă și gângăni:

„Ce — — cum ai đisă, Sfîntia Ta?“

„Că are drăguță,“ repeți părintele Antonio cu tonă înălțată.

„Apoi, Sfîntia Ta, eă nu ași crede-o acăsta, dacă nu ar fi Sfîntia Ta acela, care mi-o spune.“

„Nu numai atăta, Iosé! Cu ochii mei proprii l'am vădută ieri laolaltă cu copila, — cu urechile mele proprii l'am audită dicendă, că elă nici odată preotă nu va fi, — pentru că dorește a se căsători!“

„Domnule parochiu, — — asta — — asta e prea multă, — eă — —“

„Și în fie care di la dñsa își petrece timpulă dela cincă ore până sara.“

„Mișelulă de el!“

„De aceea dică eă: Daniilă nu are să fie preotă! — L'amă face prin acăsta foarte nefericită.“

„Apoi ce se va întâmpla dară?“

„Dacă voesci, să ascultă de sfatulă meu, trimite-lă de acasă. Elă să mērgă într'ună institută, unde să aibă multă de studiată și să fie bine ținută în cordă. Lasă-lă, să se facă medică ori din parte-mi avocată, — — ore ce, ce-i convine.“

„Gândesci, domnule părinte, să-lă ducă doră la Coimbra?“

„Hm, nu asta am voită să o dică. Eă ași preferi Porto, unde pară ai și rudenii, cari l'ar cam ține în ochi. În Porto s'ar puté califica de chirurgă; asta este o chemare bună și proventuoasă. Ioao Semana ală nostru și așa îmbrăncescă și slăbește și nu lasă după sine următoriu, și apoi de atare bărbată avemă foarte mare lipsă. La totă casulă tinerulă are să se depărteze, dacă vei să faci din elă ună omă folositoră.“

„Depărtată de sigură va fi, domnule parochiu, fi încredințată despre acăsta! Și — mica strigöe, pe carea elă voescă — — să o lea de nevastă?“

„Cu aceea nu-ți bate capulă, Iosé, — tu fă, ce ți-am sfătuită, celealalte nu te privescă de tine.“

Cu acestea cei doi bărbați se despărțiră luându-și fiecare drumulă spre casă.

Iosé das Dornas trebui să se recreeze mai întâi după cele audite, căci suntă lu-

cruri, cari tocmai așa indispuă sufletul, pe cum mâncările grele indispuă stomacul. Dar unŭ sufletŭ tare, unŭ stomacŭ sănătosŭ consumă amfădouă bine, și preste puținŭ ăra se restituie ordinea în internŭ. Așa s'a întâmplatŭ și cu Iosé. Amărăciunea, ce l-o causă nimicirea ideii sale predilecte, nici decum nu-și putu afla locŭ în inima lui; elŭ în urmă ajunsese la rezultatulŭ, că Daniilŭ proprie a lucratŭ fôrte bine. Și frecându-și mânilor ăise întru sine:

„Ce băetŭ minunatŭ! Să aibă deja drăguță! — Da, da, domnule parochŭ, elŭ se va depărta, înse să nu te superi — — Danielsinho a fostŭ mai cuminte decâtŭ noi bătrânii! Avemŭ dóră dreptulŭ de a face din elŭ, ceea ce nu voesce elŭ? — Tu te vei însura, fiulŭ meŭ, dar așteptă, — însu-mi îți voiŭ cerca pe cea mai frumoasă și mai bună fată, — pe sama domnului doctorŭ! — Ha, ha, asta să fie o glumă, dar o minunată glumă!“

Bunulŭ bătrânŭ atâtŭ era de veselŭ, câtŭ multă sfortăre îi trebui, ca să-și pôta ascunde voea bună înaintea tinărului pécătosŭ.

Iosé își mănăcă prânzulŭ cu atâtă poftă, ca și cum nu despre nimicirea unŭ planŭ minunatŭ ar fi fostŭ vorbă, ci despre celŭ mai mare norocŭ.

VI.

Încă nu trecuse o septemână întrégă dela cele întâmplate, și Daniilŭ și fu speditŭ la Porto.

La despărțire elŭ vărsă lacrimi amare, cari mișcară pe tatălŭ sêu, carele însu-și numai cu mare jale se despărția de fiulŭ sêu, deși altcum nu se mai abătŭ dela firma sa hotărîre.

Daniilŭ întră în Porto-ău puținŭ sentimentŭ de simpatie față de orașulŭ acesta, pentru că aici îi lipsia totŭ, ce-i era mai prețiosŭ: locurile cele drăgălașe ale bucuriilorŭ din copilăria sa, casa părintească, — și o, mai pe susă de tôte Guida lui. Elŭ n'a putut-o revede, nu i-a pututŭ ăice unŭ rămasŭ bunŭ barêm, căci din acea sară nenorocită îl țineă sub ochi ca pe unŭ prizonerŭ.

Era aprôpe cuprinsă de mânie față de bătrânulŭ parochŭ, dar acesta îi vorbi cu o neasemănată blândete: „Acum, Danielsinho, — acum va trebui să spunŭ eŭ Guidei, ce însumă cataclismus?“

Și la acestea neteăi cu Iubire obrazii învêțăcelului sêu făcendŭ, să dispară ori ce urmă a acelei surprinderi neplăcute. Cu binecuvîntarea părintelui Antonio, înse sdrobitŭ la sufletŭ și la inimă de dorulŭ de Margarida, carea rămănea într'o stare încă și mai posomorită, porni băetulŭ din patria sa. Da, posomorită rămănea sermana copilă, căci partea aceea a unei părechii îndrăgite, carea se depărtează, mai pôte afla distragere în alte lucruri, în alte tablouri, în alte cugete, — pe cândŭ partea rămasă acasă pe lângă durerea despărțirii mai e torturată și de neputința de a gândi la altceva, decâtŭ la persoana iubită. O, dór fiecare locŭ îi aduce aminte de fericirea lorŭ comună, ce le înfloria, de florile, cari le adunău amîndoi, și cari pentru unulŭ singurŭ nu mai aŭ nici unŭ farmecă, de aerulŭ, ce adia fruntea amîndouora, dar nu pôte să usce lacrimile celei ce a rămasŭ singură, de cântecele, ce le cântău ei împreună, și cari pentru unulŭ singurŭ se prefăcŭ într'o armonie tristă.

Acestea tôte sermana Margarida le simția adâncŭ, și inima i-se turbura și i-se sbuciuma de dureri. Rămânendŭ ea orfană în cea mai fragedă vrîstă, urmarea firăscă a fostŭ, că caracterulŭ ei luă o aplicare spre melancolie împreună cu amărăciunea multorŭ lipse trupesci și sufletesci. Daniilŭ, care se apropiase de tinăra păstoriță, lăsă cele dintăiŭ raze să cadă în inimuța ei deprimată, pentru ca acum prin depărțarea sa acelea să o învelue într'o întunecăță nouă încă și mai mare. Sermana, sermana Guida! — —

Dar să lăsămŭ păstorița sdrobită de durerea despărțirii și să ne întorcemŭ privirea cătră o persoană, carea și fără dreptulŭ primogeniturii, ce până acum ca în batjocură l'amă desconsiderată, ar fi fostŭ vrednică de atențiunea noastră.

Înțelegemŭ pe Pedro, băetulŭ mai bătrânŭ alŭ lui Iosé das Dornas, pe care până aci la părere nu l'amă băgatŭ în samă. Numai la părere, iubite și amicabile cetitorii. Noi nu voimŭ a detrage nimica din stima, ce o datorimŭ acestui tinărŭ străduitorŭ, dar cu mâna pe inimă putemŭ ăice, că o persoană, care-și petrece totŭ timpulŭ cu lucrulŭ câmpului și ôrele libere cu mâncatulŭ și cu dormitulŭ ori celŭ multă în bătaii sdravene cu consoții sêi, o atare persoană, întrebămŭ, pôte ôre să cuprindă unŭ locŭ de frunte într'o istorie, care în sfârșită nu are altŭ scopŭ,

decătŭ a procura distragere tuturorŭ acelora, cari o află vrednică de cetitŭ? Noi răspundemŭ, că nu, și numai după ce a trecutŭ preste anii sburdălnicieii, îi permitemŭ, să apară pe scenă.

Schimbarea acésta misterioasă în viața sufletescă a lui Pedro se petrecu cu multă mai târziu ca la frate-sêu, și și atunci oferŭ elŭ unŭ aspectŭ mai puținŭ plăcutŭ ca odinioară Daniilŭ la piciorere Guidei sale. După ce Pedro ajunsese norocosŭ până la acelu gradŭ de dezvoltare, de privirea unŭ vesmintŭ femeescŭ nu-lŭ mai umplea de spaimă, se purta timpŭ îndelungatŭ ca unŭ nătăflete adevăratŭ, ca și care lumea, Portugalia celŭ puținŭ, n'a mai vădută. Elŭ trebui să fie mai întâiŭ instruatŭ prin risetele ascunse ale frumoșelorŭ satului, prin respingerea lorŭ statornică de a salta cu dînsulŭ, ca să aște, că pretențiile unŭ uriașŭ necioplitŭ celŭ multŭ batjocură potŭ să stîrnescă în sexulŭ gingașŭ, ăra nici decum bunăvoință.

Ajunsŭ odată la acésta esperință, Pedro sciu cu o admirabilă înțime să dea pe flăcăulŭ dela țară, și fiindcă mama natură îl înzestrăse de ajunsŭ spre acésta, îndată începu elŭ, să se facă adoratŭ de frumoșele satului.

Și acésta spre supărarea părintelui Pereira, care privia cu neliniște la schimbarea asta a fiului celŭ mai bătrânŭ alŭ lui Iosé das Dornas.

„Ascultă numai, Pedro,“ ăise elŭ într'o ăi flăcăului, „nu faci trebă bună! Unŭ flăcău cinstitŭ nu se lea după tôte fetele, nu face aici neliniște, nu lasă colo lucrulŭ în baltă, — o soție bună, și atunci ai lucratŭ bine.“

Pedro se turoși, borborosi ceva fără înțelesŭ și se depărta cu o luțelă bătătoare la ochi.

(Va urma.)

Posta redacțiunii. Cu datulŭ 19 Iuliu a. c. ni-s'a trimisŭ prin posta din Mező-Örményes, Nr. așemnațiunii postalŭ 140, de cătră curatorulŭ *Alexandru Salagianŭ* 12 fl. v. a. ca abonamentŭ fără a se indica parochia. Ne rugămŭ, să ni-se facă cunoscută acésta din urmă și restimpulŭ de abonamentŭ.

Editorŭ și redactorŭ răspundătorŭ:

Dr. Victorŭ Szmigelski.

Cu deosebită stimă cutezŭ a încunoscința pre Veneratulŭ Clerŭ greco-catolicŭ, că precum și până acum Iaș asupra-mi gătirea de

iconostase, amvône, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorŭ, în ce privesce lucrulŭ de măsurit și de sculptorŭ, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icône sante, dimpreună cu aședarea acelorŭ obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesou cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice aŭ căștigatŭ recunoscere deosebită, și tôte mă îndreptătescŭ la sperarea, că Veneratulŭ Clerŭ mă va împărtăși ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritŭ renumele celŭ bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tarifulŭ de zone dispărândŭ depărțările, prin acésta capacitatea de concurență mi-s'a măritŭ.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariu 1892

cu deosebită stimă

Carolŭ Müller,

auritorŭ și fabric. de recurs. bisericesci.